

ÖNSÖZ

Müslüman ilahiyatçıların en temel sorunu ‘Kuran’ın anlaşılması’ daha doğru bir ifadeyle ‘Kuran’ın anlaşılmaması’ sorunudur. Klasik veya modern herhangi bir tefsir kitabındaki ihtilaf konuları ta Kuran’ın ilk suresinin (Fatiha) ilk harfi olan ‘bâ” harfinin işlevini tespit sürecinde başlamaktadır. Keza ardından gelen ‘ism’ kelimesinin, ‘ism’ kelimesi ile ‘bâ” harfinin birleşiminden oluşan ‘bi’smi’ terkininin, daha sonra gelen ‘er-rahmân’ ve ‘er-rahîm’ sıfatlarının anlamı ve yorumu ile ilgili bir yığın ihtilaftan söz etmek mümkündür. Kuran’ın ikinci suresi Bakara suresi için de durum pek farklı değildir. Surenin başında bulunan ‘Elif lâm mîm’ vb. ‘el-hurûfu’l-muggatta’ah’ın mahiyeti ve hemen ardından gelen ‘el-kitâb’ kavramının, daha sonra gelen ‘yu’minûne bi’l-ğayb.’ cümlesindeki kavramların (îmân, ğayb) anlamı ve yorumu konusunda birçok ihtilafı karşılaşılmaktadır. Bunların da haricinde aralardaki küçük ihtilaflar bir yana Kuran genelinde ‘muhkem, muteşâbih, nesh, agsâm, seb’an min’el-mesânî, kufr, dîn, ummu’l-kitâb, âyeh, sûrah, gur’ân, furqân, mîzân, hikmeh, er-rûh/er-rûhu’l-emîn/rûh’ul-gudus, tenzîl (nezzelnâ), inzâl (en-

zelnâ), *teysîr* (*yessernâ*), *tafsîl* (*fassalnâ*), *tebyîn* (*beyân*), *te'vîl*, *levh*, *suhuf*, *zebûr*, *vahy*, *kelâm*, *tilâveh*, *hadîs...*' gibi en hayati kavramlar ve konular hakkında çok değişik anlamlara ve yorumlara rastlanmaktadır.

Türkçe Kuran Tercümelerinde Metot Sorunu adlı yüksek lisans tezime çalışırken, yukarıda bir kısmına temas ettiğim kavramlar ve konular üzerinde araştırma yapma gereği hissetmiştim. Zira bir bakıma Kuran'ın mahiyetini ortaya koyan bu kavramları ve konuları/meseleleri çözmeden, en azından kendimce yeterli düzeyde bir çözüme kavuşturmadan sunacağım tezin sağlam bir zemini olamazdı. Araştırmalarım sonucunda mevcut geleneksel algılamalarla bu kavramların ve konuların çözümünün mümkün olmadığını fark ettim. Bu yüzden her şeyi tek tek ve bir bütün halinde baştan ele alarak metodik denecek bir şüphe ile sorgulamak gerektiğine karar verdim. Uzun ve yoğun denebilecek araştırmalarım esnasında kendimce onlarca, yüzlerce... teori ürettim ve tabi ki bir çoğundan vazgeçmek zorunda kaldım. Bu arada farklı görüşleri de araştırdım ve test ettim. Yüksek lisans tezimi uzun denebilecek bir sürede teslim etmemin asıl sebebi buydu.

Kuran ile Allah arasında temel denebilecek karşılıklı bir ilişkiden söz etmek mümkündür. Kuran'ı anlamak için Allah'ı iyi tanımak, Allah'ı iyi tanımak için ise Kuran'ı iyi anlamak gerekir. Yukarıda sözünü ettiğim araştırmaları yaptığım sıralar Kitab-ı Mukaddes'te olduğu gibi Kuran'da da Allah'tan bir kral olarak bahsedildiğine dair bir tebliğde rastladığım bilgiler dikkatimi çekmişti. Bu tebliğde Arapça '*melik*, *mulk...*' gibi kelimeler tercüme yapılmadan '*melik*, *mülk...*' şeklinde ödüncülenerek aktarılıyor ve onun '*melik*' olduğu, tahtının ve görevlilerinin bulunduğu gibi birkaç detaya yer veriliyordu.¹ Sonraları kısmen farklı detaylara yer veren baş-

1 Bkz. Özsoy, Ömer, "Dinsel Bir Metin Olarak Kur'an'ın Bazı İfade Özellikleri", *I. Kur'an Sempozyumu*, Bilgi Vakfı Yay., Ankara, 1994, s. 183.

ka çalışmalara da rastladım.² Bu vb. çalışmalarda özetle Kuran'da Allah'ın bir krala benzetildiği dolayısıyla bununla alakalı kelimelerin ve ifadelerin mecaz/temsili olduğu açıkça belirtiliyor veya ima ediliyordu. Öte yandan benzer betimlemelerin İslam öncesi Haniflerde bulunduğunu İzutsu'nun *Kur'an'da Allah ve İnsan* adlı çalışmasını okurken öğrendim.³ Ben öncelikle Kuran'da sözü edilen bu betimlemenin sadece anılan detaylarla sınırlı olup olmadığını başka bir deyişle bütün Kuran kavramlarını kapsayıp kapsamadığını araştırdım. Yıllarca Kuran'daki kelimelerin etimolojileri, sonradan aldıkları veya kaybettikleri anlamlar ve aralarındaki muhtemel bütünlükler üzerinde incelemeler yaptım. Bundan da öte daha önce pek yapılmamış bir şeyi; bu kelimelerin ve kavramların çevirilerini yapmaya çalıştım. Belli bir süre sonra bu kavramların doğrudan veya dolaylı olarak bir bütünlük/tablo oluşturduklarını dolayısıyla krallığın kısmen değil, tamamen Kuran'daki kavram sistemini izah ettiğini gördüm. Diğer taraftan bu kelimelerin ve ifadelerin tamamen mecaz anlamda kullanılıp kullanılmadığını da araştırdım. İddia edilenin aksine birkaç istisna dışında çoğunun gerçek anlamda kullanıldığı sonucuna vardım.⁴ Bu araştırma benim için bir ana formül yanında teorilerimi test edebileceğim sağlam bir zemin sağlamıştı.

Sonuç olarak 'Allah'ın Krallığı (*mulk/melekût*)' kavramının Kuran'ın anlaşılmasına önemli katkıları olduğunu ve biz araştırmacıların eline net denebilecek bir vizyon sunduğunu gördüm. Bu kavram baz alınarak diğer kavramlar yerli yerine oturabilmekte ve Kuran ile alakalı birçok temel ve tali

2 Bkz. Hamidullah, Muhammed, *İslâm Peygamberi* (çev. Mehmet Yazgan), Beyan Yay., İstanbul, 2004, s. 123.

3 Bkz. İzutsu, Toshihiko, *Kur'an'da Allah ve İnsan* (çev. Süleyman Ateş), Kevser Yay., Ankara, t.y., s. 108.

4 Bu arada eski Arapların zihin yapılarını klasik Arapçanın kuruluşunu ve mantığını inceleyerek tespit etmeye çalıştım.

problem bir bir çözülebilmektedir. Buna dair örnekleri kısmen yüksek lisans çalışmamda⁵ ve kısmen de bu çalışmamda sunduğumu düşünüyorum.

Bildiğimiz kadarıyla bu ana kadar ‘Allah’ın Krallığı’ konusunda müstakil bir çalışma yapılmamıştır. Çalışmamızın adını ‘Allah’ın Krallığı’ yerine ‘Allah’ın Padişahlığı/Sultanlığı’ olarak da koyabilirdik. O takdirde Allah’tan ‘kral’ yerine yoğun olarak ‘padişah/sultan’ olarak bahsedecektik. Fakat biz çalışmamızın adını anılan şekilde koymayı günümüzde ‘krallık’ ve ‘kral’ kavramlarının diğer monarşik isimlendirmelere nazaran hem doğu ve hem de batı dünyasında daha genel kullanılıyor olmasını dikkate alarak tercih etmiş bulunuyoruz.⁶ Hangi adı kullanırsak kullanalım, çalışmamız için asıl önemli olan Kuran’da ve rivayetlerde ortaya konulan monarşik yapıyı tanımlamaktır. Bu yüzden değişik kültürlerde farklı adlarla anılan monarşilerin yapılarını ve kabullerini anlamak konusunda özellikle es-Seâlibî’nin *Âdâbu’l-Mulûk* adlı eserinin çevirisi olan *Hükümdarlık Sanatı*’ndan⁷ başka Sadi’nin *Gülîstan*’ından⁸, *Bostan*’ından⁹ ve Unan’ın son anda ulaşılabildiğimiz *İdeal Cemiyet İdeal Devlet İdeal Hükümdar*¹⁰ adlı eserinden istifade etme imkânımız oldu.¹¹ Bu ve-

5 Yukarıda adı geçen yüksek lisans çalışmam, İz Yayıncılık tarafından 2008 yılında basılmıştır. Bkz. Hacımüftüoğlu, Halil, *Kuran Tercümelelerinde Yöntem Sorunu*, İz Yay., İstanbul, 2008.

6 ‘Hükümdar’ ve ‘hükümdarlık’ kavramlarının da genel bir kullanımı olduğu söylenebilir.

7 es-Seâlibî, Ebû Mansur, *Hükümdarlık Sanatı* (çev. Sait Aykut), İnsan Yay., İstanbul, 1997.

8 Sadi, *Gülîstan* (çev. Hikmet İlaydın), Milli Eğitim Bakanlığı Yay., Ankara, 1946.

9 Sadi, *Bostan* (çev. Hikmet İlaydın), Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul, 2001.

10 Unan, Fahri, *İdeal Cemiyet İdeal Devlet İdeal Hükümdar*, Lotus Yay., Ankara, 2004.

11 Çalışmamızda monarşik yapıları ve kabulleri anlatmak amacıyla Allah elçisi sonrası ya da yakın zamana ait bazı monarşilerden örnekler vermemiz yadırganmamalıdır. Çünkü mutlak monarşi algısı binlerce yıldır neredeyse hiç değişmemiştir.

sileyle bu ve diğler eserlerin yazarlarına karşı beslediğimiz şükran ve minnet duygularını anmak isteriz.

Şüphesiz ilk başta bir doktora tezi olarak hazırlanan ve kabul edilen bu çalışmamızı çok daha geniş ve detaylı olarak da işleyebilirdik.¹² Ancak bu kadarının bile tezimizi yeterince kanıtladığını ve izah ettiğini düşünüyörüz. Çalışmamızda gerek Kuran'dan gerek diğler Arapça kaynaklardan çevirerek yaptığımız alıntılar birer tırnak içinde gösterilmiştir.

Bu önsöz vesilesiyle başta danışman hocam sayın Prof. Dr. Halis Albayrak olmak üzere tez jürisi olarak çalışmamı okuma ve değerlendirme zahmetine katlanan diğler hocaları sayın Prof. Dr. Salih Akdemir'e, sayın Prof. Dr. Ahmet Nedim Serinsu'ya, sayın Prof. Dr. Mesut Okumuş'a ve sayın Prof. Dr. Nahide Bozkurt'a teşekkürlerimi arz etmek isterim. Ayrıca kitabımın basımını gerçekleştiren İletişim Yayınları'ndan Sayın Nihat Tuna'ya, editörlüğünü yapan Sayın Tanıl Bora'ya, dizi kapak tasarımını yapan Sayın Ümit Kıvanç ile kapağı hazırlayan Sayın Suat Aysu'ya; son olarak düzeltleri yapan sayın dostum Ömer Ayçiçek'e ve Sayın Canan Güzel'e de teşekkür ederim.

HALİL HACİMÜFTÜOĞLU
Ankara, 2011

12 Nitekim çalışmamız basım aşamasında yeniden gözden geçirilmiş; bazı yeni konular ve detaylar eklendikten sonra okuyucuların istifadesine sunulmuştur.

GİRİŞ

Araştırmanın konusu ve önemi

Araştırmamızın konusu özellikle Kuran'da ve rivayetler (*ahâdis*)de¹ değişik yönleri ile ortaya konulan 'Allah'ın Krallığı' algılamasıdır. Çoğu ilahiyatçı ve dindar kimse 'Tanrı'nın Krallığı' algılamasının sadece Yahudilikte ve Hıristiyanlıkta var olduğunu düşünür. Hâlbuki İslamda da en azından Yahudilikte ve Hıristiyanlıkta olduğu kadar 'Tanrı'nın/Allah'ın Krallığı' algılaması vardır ve de önemlidir. Çünkü tarih boyunca 'Tanrı/Allah' kendisini her zaman bir 'kral' olarak tanıtmıştır. Hatta denebilir ki, Kuran'da ve İslam'da doğrudan veya dolaylı olarak bu algılama ile ilişkisi olmayan hiçbir

1 Bize göre '*âhâd*' haberler de dâhil olmak üzere bütün sağlam (*sahih*) rivayetler, Kuran gibi temel yazılı kaynaklar olarak kabul edilmelidir. Nitekim Sezgin, Goldziher'in 'hadislerin tedvininin ve tasnifinin aynı zamana denk geldiği' şeklindeki fikrini çürütmüş; '*hadis*' gibi İslamî bir kaynağın aslında ta başından beri yazılı kaynaklara/belgelere dayandığını başta oryantalistler olmak üzere herkese ispat etmiştir (Bkz. Sezgin, M. Fuad, *Buhârî'nin Kaynakları*, Kitâbiyât Yay., Ankara, 2000). Çalışmamızda kullandığımız rivayetler ise en muteber hadis kitaplarından alınmıştır. Araştırdığımız kadarıyla aralarında 'mevzu hadis' bulunmamaktadır.

kavram yoktur. Ne var ki ‘Allah’ın Krallığı’ algılaması özellikle son yüzyıllarda büyük ölçüde gözden kaçırıldığından ve günümüze kadar da bunun farkına pek varılmadığından dolayı gereği gibi araştırılmamış ve işlenmemiştir.

Araştırmanın amacı

Bu çalışmayı yapmamızdaki temel amaç, özellikle 610-632 yılları arasında diğer bir deyişle Allah Elçisi Muhammed’in – Allah onu kutsasın; ona huzur ve esenlik versin!– ‘habercilik (*en-nubuvveh*)’ ve ‘elçilik (*er-risâleh*)’ görevlerini ifa ettiği zaman dilimi içinde Kuran’da ve rivayetlerde yoğun bir şekilde ortaya konulduğunu düşündüğümüz ‘Allah’ın Krallığı’ algılamasını bilimsel yöntemlerle bir bütün halinde tasvir etmektir. Esasen bu dâhil o devirde ortaya konulan diğer algılamaları tasvir etmek Kuran yorumbilim (tefsir)inin birincil amacı olmalıdır diye düşünüyoruz.

Bizim kültürümüzde daha çok Allah’ın tanrı, yoktan yaratıcı, cezalandırıcı ve affedici gibi özelliklerine vurgu yapılır. Bunlar önemlidir. Ancak kanaatimize göre onun ‘kral’ olma özelliği sadece bir detay olarak geçirilecek türden daha az önemli değildir. Daha açık konuşmak gerekirse, Kuran’da ve rivayetlerde ‘Allah’ın Krallığı’nı betimleyen ‘*mulk/melekût*’ vb. kavramlar gerek Allah gerek Kuran’la ilgili birçok karanlık hususu aydınlatmak ve sorunu çözmek konusunda bizlere yeni ufuklar açmakta ve önümüze alemşümül bir tablo koymaktadır. Eğer cesurca ve yeterince araştırılırsa görülecektir ki, ‘Allah’ın Krallığı’ algılaması sayesinde, günümüze kadar karanlıkta kalmış birçok husus rahatlıkla aydınlatılmakta ve çözülememiş birçok sorun büyük oranda çözülmektedir. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, bu algılama biçimi elimize bir ana formül yanında onu tamamlayan tali formüller vermekte, dolayısıyla Allah ve Kuran ile

ilgili iddiaların test edilebileceği sağlam bir zemin sağlamaktadır. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi günümüze kadar bunun farkına pek varılmadığından dolayı anılan konu gereği gibi araştırılmamış ve işlenmemiştir.

Araştırmanın metodu

Araştırmamızda kullandığımız metodun, geçmiş herhangi bir medeniyeti, mesela Sümerleri veya Asurluları araştıran bir arkeologun ya da tarihçinin kullandığı bilimsel metottan pek bir farkı yoktur. Çünkü bize göre, 610-632 tarihleri arasında Arabistan yarımadasında oluşan Allah/Allah'ın Krallığı' algılamasını araştırmada ve tespit etmede kullanılacak metodun, binlerce yıl önce Mezopotamya'da oluşan herhangi bir 'tanrı' algılamasını araştırmada ve tespit etmede kullanılan bilimsel metottan bir farkı olmamalıdır. Bu tür araştırmalarda her şey olduğu gibi görülmeli ve gösterilmelidir. Elde edilen bulgular kendi bütünlüğü içinde izah edilmeye çalışılabilir. Ancak bu asla zorlamalara başvurulmadan ve bir avukat gibi hareket edilmeden yapılmalıdır. Kaldı ki bize göre objektif hareket eden bir bilim adamı tespit ettiği bir algılamasının/olgunun muhtemel neticelerinin hesabını vermek; onu yerleşik inançlarla irtibatlandırarak savunmak ya da reddetmek zorunda değildir. Bu nedenle, araştırma sürecinde yerleşik inançlar ve kabuller –buna bilimsel olduğu farz edilen kabuller de dâhildir– ile olan bütün irtibatlar olabildiğince kesilmeli daha doğrusu bunlar zihnin bir köşesinde yedekte tutulmalıdır. Eğer yerleşik inançlarla ve kabullerle olan irtibatlar kesilmezse 'Dinim ve imanım elden gidiyor? Ben ne yapıyorum?' gibi bazı vehim ve endişeler araştırmacıyı yanlış yönlendirebilir; farkında olmaksızın onu şartlandırabilir. Durum böyle olunca da araştırmacı ne kadar çabalarsa çabalasın yerinde saymaktan ve miras aldığı fikirleri

tekrar etmekten öteye gidemez. Dolayısıyla bize göre bilimsel bir araştırma, birtakım vehimlerle, endişelerle ya da bazı şeyleri ispat etme adına yapılmaz. Çünkü gerçek bilim adamı bir siyasetçi, fanatik bir dindar veya bir avukat gibi hareket edemez. Onun birinci görevi olması ya da ispatlanması gerekeni değil, kendisinin ya da başkasının hoşuna gitmesi bile gayet soğukkanlı bir şekilde 'algılanan'ı/'olan'ı olduğu gibi görmek ve ortaya koymak, başka bir deyişle 'objektifi/objektivitesi' ile 'algılanan'ın/'olan'ın fotoğrafını çekmektir.

Kuran'ı anlama teşebbüsünde farkında olmaksızın yapılan büyük hatalardan biri, onu modern kavramlarla ve modern zihniyetle ele alarak algılamaya çalışmaktır. Bu, aslında eski doğu kültürlerini veya onların kutsal metinlerini inceleyen bilim adamlarının genellikle düştüğü bir hatadır. Hâlbuki yapılacak en doğru şey Kuran'ı kendi dünyası ve zamanı içinde algılamak ve açıklamak olmalıdır. Öte yandan Kuran'da ve rivayetlerde kullanılan 'Allah'ın Krallığı' ile ilgili sözcükler/şifreler ilahiyat geleneğimizde genellikle bilinçli veya bilinçsiz olarak ve bazı endişelerle hiç çevrilmemiş/deşifre edilmemiş yani olduğu gibi bırakılarak bir yerde konuyu izah etmeye vesile olacak kanıtlar karartılmıştır. Biz ise buna mahal vermemek için, çalışmamızda ele aldığımız sözcükleri ve kavramları, bir bütünlük ve insicam içinde; birbirlerini tamamlayacak tarzda Türkçeye çevirmeye çalıştık. Ayrıca konunun önemsiz zannedilen veya daha önce fark edilmeyen bağlantılarını ortaya koymaya gayret gösterdik.

Bu çalışmayı yapmamızın temel amacı Allah Elçisi Muhammed devrindeki 'Allah'ın Krallığı' algılamasını bilimsel yöntemlerle bir bütün halinde tasvir etmek ve ortaya koymak olduğundan, önce Kuran'ı ve rivayetleri sonra da günümüze kadar yazılmış yerli ve yabancı kitap ve makaleleri taramak suretiyle gerekli bilgiler devşirilmiştir. Ayrıca başta Kitab-ı Mukaddes olmak üzere 'Tanrı'nın Krallığı' ile il-

gili bazı Yahudi ve Hıristiyan kaynakları gözden geçirilmiştir. Son olarak geçmişteki ilkel toplumlardan günümüzdeki modern toplumlara kadar değişik milletlerde ve kültürlerde oluşan 'tanrı kral' ve 'beşer kral'larla ilgili algılamalar araştırılarak 'Allah'ın Krallığı' ile bunlar arasındaki paralellikler ve bağlantılar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmamız dil ve tarih ağırlıklı bir araştırmadır. Bu sebeple araştırma boyunca incelenen dilsel ve tarihsel kaynaklara yazım sürecinde yeri geldikçe atıflar yapılmış ve yine yeri geldikçe onlardan bazı alıntılarda da bulunulmuştur. Ancak atıflar yapılırken veya alıntılarda bulunulurken gerekli yerlerde gerekçeleri açıklanarak bazı tenkitler de yapılmıştır. Ayrıca ulaşılan sonuçların mantıklı, tutarlı ve olabildiğince nesnel olmasına özen gösterilmiştir.

Araştırmamızın planında bölümlerin, başlıkların ve alt başlıkların tertibine, bölümler ile başlıklar arası konu ve anlam bütünlüğüne ve mantuki silsileye dikkat edilmeye çalışılmıştır. Araştırmamızın bölümlerini ve alt başlıklarını anlamak için gerekli kavramsal açıklamalara ve konuyu anlamayı kolaylaştıracak bilgilere yer verilmiştir. Araştırmamızda özelde 'Allah'ın Krallığı', genelde ise Kitab-ı Mukaddes'te ve diğer kültürlerde var olan 'Tanrı Krallığı' algılamaları işlenmiştir. Kitab-ı Mukaddes'teki ve diğer kültürlerdeki 'Tanrı Krallığı' algılamaları için ayrıca özel bölümler açılmamıştır. Fakat 'Allah'ın Krallığı' algılamasının değişik yönleri ortaya konulurken onlara da yeri geldikçe temas edilmiş, aralarındaki paralellikler ve farklılıklar gösterilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızda kullandığımız kelimelerin yazımı konusunda genel olarak Türk Dil Kurumu'nun imla kılavuzu esas alınmıştır. Ancak belli nedenlerden ötürü bazı özel uygulamalarımız da olmuştur.

1- Arapçadan Türkçeye geçen kelimeler kaynak dilde-

ki değil, Türkçedeki anlamları ile kullanılmaya çalışılmıştır. Transkripsiyon yapılmadığı durumlarda ‘Kur’an’ veya ‘Kur’ân’ yerine ‘Kuran’ şeklinde yazmak daha doğru bir yazım şekli olarak görülmüştür. Nitekim çoğu günümüz Türkçesinde az kullanılan ‘resen, resülmal, mesuliyet, tesir, temin, memur, elan’ vb. Arapçadan ödünçlenen (Arapçadan çevirisi yapılmadan hazır alınan)² sözcükler bile kısmen veya tam transkripsiyon yapılarak ‘re’sen, re’sul-mâl, mes’üliyyet, te’sir, te’mîn, me’mûr ve el’ân’ diye yazılmazken çokça kullanılan ‘Kuran’ kelimesinin ‘Kur’an’ veya ‘Kur’ân’ şeklinde yazılmasına gerek görülmemiştir.³ Arapça kelimelerin transkripsiyonu, telaffuzu kaynak dildeki telaffuzla aynı veya yakın olan Türkçe harfler kullanılarak yapılmıştır. Aynı zamanda bunlar italik olarak belirtilmiştir. Transkripsiyon yapılırken Türkçedeki yanlış telaffuz biçimlerinden olabildiğince kaçınılmıştır.⁴ Ayrıca Türkçedeki ödünçlenmiş sözcüklerden daha belirgin olarak ayrılmaları için Arapça ‘*mufred muzekker/muennes* (tekil eril/dişil)’ isimlerin başına bazen ‘*el*’ takısı, ‘*mufred muennes* (tekil dişil)’ isimlerin sonuna ise bir iki istisna dışında daima ‘*tâ’u’l-muennes* (dişilik alameti olan *tâ*)’in ‘*vagf* (durma)’ halindeki telaffuzu yazılmıştır.⁵ Mesela ‘*mufred muennes*’ olan Arapça ‘*el-hikmetu*’ sözcü-

2 ‘Ödünçleme’ için bkz. Boztaş, İsmail; Okyavuz, Yener, *Açıklamalı Çeviri Terimleri Sözlüğü*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2005, s. 83.

3 Çalışmamızda Türkçedeki ‘Kuran (Kur’an)’ kelimesi tamamen atılmamış ama bu kelime ile orijinal ‘*el-Gur’ân*’ sözcüğü ayrı olarak kullanılmıştır. Diğer bir deyişle; ‘Kuran’ kelimesi Mushaf, yani buyurum (*vahy*) koleksiyonları ve belgeleri anlamında kullanılmıştır.

4 Mesela çoğu transkripsiyon çalışmasında, uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilen ‘*u*’ sesini karşılamak amacıyla Arapçada bulunmamasına rağmen ‘*ü*’ sesi yazılmaktadır. Yine Arap alfabesinin yirmi birinci harfi olan ‘*gâf*’ harfi Türkçe ‘*g*’ harfi ile oldukça karşılanabilirken, yerleşik uygulamaların etkisiyle ‘*k*’ harfi yazılarak veya bu harfin altına bir nokta konularak karşılanmaya çalışılmaktadır.

5 Bize göre Arapçadan dilimize geçen (ödünçlenmiş) sözcükler ile bunların asılları belirgin olarak ayrı tutulmalıdır. Zira bu kelimelerin çoğu Türkçeye geçerken asıl anlamlarını kaybetmiştir. Dolayısıyla kaynak metinlerdeki keli-

ğünün transkripsiyonu ‘*vagf*’ halinde, Fars yazımında olduğu gibi ‘*hikmet*’ şeklinde değil de, ‘*el-hikmeh*’ biçiminde gösterilmiştir.

2- ‘Aramîce’ ve ‘İbranîce’ yazımları yerine ‘Aramca’ ve ‘İbranca’ şeklinde yazımlar tercih edilmiştir.⁶

3- Bazı Arapça özel isimlerde şöyle bir uygulama yapılmıştır. Mesela ‘Ömer b. Hattab’ ismi Türkçeleştirilerek ‘Hattap oğlu Ömer’ şeklinde yazılmıştır. Zira bin yılı aşkın süredir kullanılan ve artık bizim olan bu vb. isimlerin kısmî veya tam olarak transkripsiyonlarının yapılmasının çok da uygun bir uygulama olmayacağı düşünülmüştür. Bütün bu uygulamalara yalnızca değişik kaynaklardan alıntı yapıldığı durumlarda riayet edilmemiştir. Dolayısıyla kaynaklarda nasıl yazılmışsa o şekilde aktarılmaya çalışılmıştır.

meler ya çevirileri yapılarak veya transkripsiyon şeklinde yazılarak belirtilmelidir.

6 ‘Türkçe’ yerine ‘Türkîce’ demek ne kadar yanlışsa ‘Aramca’ yerine ‘Aramîce’ ve ‘İbranca’ yerine ‘İbranîce’ demek o kadar yanlıştır.